

An Bhruiséil, 5.1.2023
COM(2023) 3 final

**TUARASCÁIL ÓN gCOIMISIÚN CHUIG PARLAIMINT NA hEORPA AGUS
CHUIG AN gCOMHAIRLE**

maidir le tionscnamh na Meánmhara Thiar a chur chun feidhme

1. RÉAMHRA – CÚLRA

I mí Aibreáin 2017, ghlac an Coimisiún an ‘Teachtaireacht maidir leis an Tionscnamh le haghaidh fhorbairt inbhuanaithe an gheilleagair ghoirm sa Mheánmhuir Thiar’ (‘Tionscnamh WestMED’ nó ‘an tionscnamh’) mar aon lena Chreat gníomhaíochta¹. D’fhormhuinigh na deich dtír rannpháirteacha an tionscnamh go foirmiúil i mí na Samhna an bhliain chéanna: cúig Bhallstát an Aontais (an Fhrainc, an Iodáil, an Phortaingéil, an Spáinn agus Málta), agus cúig thír chomhpháirtíochta an deiscirt (an Ailgéir, an Libia, an Mháratáin, Maracó agus an Túinéis) ag Comhdháil Aireachta thiomnaithe in Napoli²

Is toradh díreach é an tionscnamh seo [an Dearbhú Aireachta Eora-Mheánmhara maidir leis an nGeilleagar Gorm](#) a glacadh ag comhdháil an Aontais don Réigiún Meánmhuirí a tionóladh i mí na Samhna 2015. Thug an chomhdháil cuireadh do thíortha rannpháirteacha iniúchadh a dhéanamh ar bhreisluach agus indéantacht straitéisí muirí iomchuí ar leibhéal foréigiúnach. Tógann an tionscnamh freisin ar na blianta ‘Idirphlé 5+5’ idir na 10 dtír rannpháirteacha.

Tá tionscnamh WestMED ag teacht go hiomlán le beartais ábhartha eile de chuid an Aontais atá nasctha leis an réigiún, amhail Beartas Comharsanachta na hEorpa. Rinneadh an dara straitéis imchuach farraige de chuid an Aontais (i ndiaidh straitéis mhuirí an Atlantaigh), straitéis a chuir comhar muirí chun cinn ar scála réigiúnach níos mó.

Cuireann an tionscnamh le cuspóirí an Choinbhinsiúin maidir le Cosaint Mhuirthimpeallacht agus Réigiún Cósta na Meánmhara (Coinbhinsiún Barcelona); an plean gníomhaithe don Mheánmhuir; agus an straitéis na Meánmhara 2016-2025 maidir le forbairt inbhuanaithe. Cuireann sé freisin le torthaí an 21ú Cruinniú de chuid na bPáirtithe Conarthacha i gCoinbhinsiún Barcelona a tionóladh i mí na Nollag 2019, ag gealladh gníomhaíocht inláimhsithe a dhéanamh chun an Mheánmhuir a chosaint agus tacaíocht a chur ar fáil do gheilleagar ghoirm inbhuanaithe agus d’aistriú éiceolaíoch sa réigiún.

Tá tionscnamh WestMED ábhartha freisin don an Coimisiún Ginearálta Iascaigh don Mheánmhuir (GCIM) agus dá straitéis 2030 a glacadh le déanaí. Tá fíis choiteann agus treoirphrionsabail i gceist le straitéis CGIM chun iascaigh agus do Bharshaothrú inbhuanaithe a bhaint amach i réigiún na Meánmhara.

Gheall na 10 dtír go n-oibreoidís le chéile ar a gcomhleas sa Mheánmhuir thart ar thrí sprioc: (1) sábháilteacht agus slándáil mhuirí a mhéadú, (2) geilleagar gorm inbhuanaithe, fás agus poist a chur chun cinn, agus (3) éiceachórais agus bithéagsúlacht a chaomhnú.

Leagadh amach roinnt tosaíochtaí agus gníomhaíochtaí spriocdhírthe do gach sprioc, mar a léirítear sa chreat le haghaidh gníomhaíochta a ghabhann leis an tionscnamh:

¹ COM(2017) 183 final.

²<https://www.westmed-initiative.eu/wp-content/uploads/2016/02/1.Declaration-of-Algiers-04.12.2018-EN.pdf>

1. Comhar maidir le feidhmeanna an Gharda Cósta (oiliúint, fothú acmhainní, cuardach agus tarrtháil)
2. Sábháilteacht mhuirí agus freagairt ar tharrtháil ó thruailliú na mara
3. Taighde agus nuálaíocht straitéiseach
4. Forbairt na mbraislí muirí
5. Forbairt agus scaipeadh scileanna
6. Tomhaltas agus táirgeadh inbhuanaithe (iompar muirí, calafoirt, turasóireacht mhuirí agus chósta, dobharshaothrú muirí)
7. Pleanáil Spásúlachta Mhuirí (MSP) agus bainistiú cósta.
8. Eolas muirí agus mara
9. Bithéagsúlacht agus gnáthóg mhuirí a chaomhnú
10. Iascach inbhuanaithe agus forbairt pobail chósta

I mí na Nollag 2018, san Ailgéir, ghlac na hairí ó thíortha WesternMED, in éineacht leis an gCoimisiún agus leis an Aontas don Réigiún Meánmhuirí, dearbhú agus treochlár le haghaidh gníomhaíochta inar leagadh béim ar an ngá díriú ar 6³ cinn de na 10 dtosaíocht atá liostaithe thuas. Athdhearbhaíodh an tábhacht a bhaineann le tionscnamh WestMED leis an [dara Dearbhú Aireachta den Aontas don Réigiún Meánmhuirí](#) maidir leis an nGeilleagar Gorm Inbhuanaithe a glacadh ar an 2 Feabhra 2021⁴.

Rialachas

Cuireann Coiste Stiúrtha WestMED, nó WMSC, maoirseacht ardleibhéil ar fáil chun an creat gníomhaíochta a chur chun feidhme. Áirithíonn sé comhordú oibríochtúil, cuireann sé treoir agus tacaíocht ar fáil lena chinntiú go mbaintear torthaí a bhfuiltear ag súil leo ón tionscnamh amach, agus déanann sé monatóireacht ar a fheidhmiú. Áirítear ar an WMSC comhordaitheoirí náisiúnta ó na haireachtaí ábhartha ó na tíortha rannpháirteacha, ón gCoimisiún agus ón Aontas don Réigiún Meánmhuirí, mar aon le breathnóirí.

Maoinítear Sásra Cúnaimh WestMED tríd an gan Ciste Eorpach Muirí, Iascaigh agus Dobharshaothraithe (CEMID)⁵. Oibríonn sé go dlúth leis an gCoiste Stiúrtha agus a ghrúpaí oibre teicniúla trí thacaíocht oibríochtúil, lóistíochta agus riaracháin a thairiscint. Cuireann an Sásra Cúnaimh tacaíocht phraiticiúil tionscadail ar fáil freisin – go príomha i bhfoirm meaitseála comhpháirtíochta agus forbairt tionscadail – trína n-ionadaithe i naoi mol náisiúnta.

Is foirne saineolaithe náisiúnta iad na moil náisiúnta a bhfuil líonra fairsing acu agus a bhfuil eolas maith acu ar dheiseanna maoinithe, ar féidir leo réimsí ardacmhainneachta a aithint agus cabhrú le smaointe tionscadail a fhorbairt. Tairgeann na moil náisiúnta treoir rúnda agus saincheaptha maidir le forbairt tionscadail, deiseanna maoinithe agus meaitseáil comhpháirtithe, agus is féidir leo aghaidh a thabhairt ar thosaíochtaí áitiúla.

³ 1. Forbairt na mbraislí muirí, 2. Bithéagsúlacht agus gnáthóg mhara a chaomhnú agus a athchóiriú, 3. Tomhaltas agus táirgeadh inbhuanaithe, 4. Forbairt phobal cois tráth agus iascaigh agus dobharshaothraithe inbhuanaithe, 5. Forbairt agus scaipeadh scileanna, 6. Sábháilteacht mhuirí agus an troid i gcoinne thruailliú na mara.

⁴ <https://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2021/02/Declaration-UfM-Blue-Economy-EN-1.pdf>

⁵ An Ciste Eorpach Muirí Agus Iascaigh roimhe seo.

An oibleagáid tuarascáil a dhéanamh

Tá tionscnamh WestMED ar bun le 5 bliana. De réir theachtaireacht 2017, tuairisceoidh an Coimisiún ‘ar chur chun feidhme an tionscnaimh seo chuig an gComhairle agus chuig Parlaimint na hEorpa faoi 2022 bunaithe ar thuairisciú tíortha.’ Ní mór don Choimisiún a áirithiú freisin go bhfuil an tionscnamh fós ag teacht le cuspóirí agus beartais reatha an Aontais. Chuige sin, d’iarr an Coimisiún measúnú neamhspleách ar an tionscnamh inar féachadh ar chuspóirí, rathúla agus dúshlán an tionscnaimh. Rinneadh an measúnú i bhfoirm staidéir athbhreithnithe.

2. AN STAIÉAR ATHBHREITHNITHE

Thug an Coimisiún amach ar chonradh ar staidéar athbhreithnithe neamhspleách ar chur chun feidhme thionscnamh WestMED chun tacú leis an tuarascáil reatha. I mí Mheán Fómhair 2021, thosaigh an conraitheoir ag obair chun cabhrú lena chinneadh ar baineadh amach aidhmeanna agus spriocanna an tionscnaimh, nó ar theastaigh nuashonrú uathu chun go mbeadh siad in oiriúint níos fearr do thosaíochtaí reatha. Chuige sin, bhreithnigh an conraitheoir ceithre phríomhdhearcadh: léargas straitéiseach; meastóireacht ar an leibhéal rialachais agus ar na tosaíochtaí; meastóireacht ar an tionscnamh agus ar ról an tSásra Chúnaimh; agus dearcadh na mbreathnóirí.

Rinneadh an staidéar idir Deireadh Fómhair 2021 agus Aibreán 2022. Cuimsíodh leis taighde deisce mar aon le comhairliúchán spriocdhírthe inar cuireadh páirtithe leasmhara, baill de Choiste Stiúrtha WestMED, comhchathaoirligh WestMED agus baill den Sásra Cúnaimh faoi agallamh, rud a áirithíonn ionadaíocht iomlán do na páirtithe leasmhara chomh maith le cothromaíocht gheografach. Roimh na hagallaimh, seoladh ceistneoirí chuig tíortha atá ina mball de WestMED) agus cuireadh na freagraí isteach go mór sa staidéar athbhreithnithe.

Dhréachtaigh an Coimisiún an tuarascáil seo tar éis dó anailís chúramach a dhéanamh ar an aiseolas a fuarthas trí na ceistneoirí agus tríd an staidéar athbhreithnithe, agus tar éis dó dul i gcomhairle le Coiste Stiúrtha WestMED. Leagtar amach roinnt conclúidí agus moltaí éagsúla thíos.

3. TORTHAÍ: LÁIDREACHTAÍ AGUS FEABHSUITHE RIACHTANACHA

Le 5 bliana anuas, bhí an tionscnamh ina ardán úsáideach idir - rialtasach chun earnálacha geilleagair ghoirm inbhuanaithe a chur chun cinn ar fud na Meánmhara Thiar agus cur chuige ó bhun aníos aige. Breathnaíonn baill an tionscnaimh agus breathnóirí ar an gcomhlacht rialaithe (an Coiste Stiúrtha) é mar fhóram láidir don idirphlé agus don chomhar. Go suntasach, tá na comhdhálacha agus na haiceatóin atá tiomnaithe do pháirtithe leasmhara tar éis na céadta rannpháirtithe ón réigiún a bhailiú le chéile.

Thug paindéim COVID-19 dúshlán d’fheidhmiú agus do rialachas an tionscnaimh, mar bhí ar fhormhór na gcruinnithe a bheith fíorúil. Mar sin féin, rinneadh dul chun cinn mór, go páirteach mar gheall ar na hiarrachtaí a rinne comhchathaoirligh WestMED. Tá tacaíocht leanúnach léirithe ag an tionscnamh do thionscadail agus do thograí tionscadail; chruthaigh sé go rathúil dhá ghrúpa teicniúla maidir le do Bharshaothrú inbhuanaithe agus loingseoireacht ghlas; chuir sé glaonna ábhartha EMFF/EMFAF ar thograí a tarmligeadh

chuir CINEA ar an eolas⁶; agus chuaigh sé isteach i bpríomh-chomhpháirtíochtaí trí Mheabhrán Tuisceana (MT) a shíniú le Interreg agus le Comhlachas Tráchtála agus Tionscail na Meánmhara (ASCAME).

Cé gur féidir gnéithe áirithe den tionscnamh a fheabhsú (infheictheacht a fheabhsú, táscairí níos oiriúnaí a fhorbairt chun dul chun cinn a thomhas agus roinnt de na tosaíochtaí atá ann cheana a shoiléiriú), is féidir dul i ngleic leo sin faoi rialachas reatha an tionscnaimh.

3.1. Láidreachtaí agus breisluach

Tá dul chun cinn agus rath léirithe ag tionscnamh WestMED, rud a thugann údar maith lena chruthú agus lena leanúint ar aghaidh. Chonacthas sé phríomhláidreach:

- comhphlé agus taidhleoireacht bhog
- comhar agus comhpháirtíochtaí
- tacaíocht tionscadail
- comhroinnt eolais
- meithleacha teicniúla agus comhghuaillíochtaí
- comhar níos leithne sa Mheánmhuir

3.1.1. Comhphlé agus taidhleoireacht bhog

Bhí ról lárnach ag tionscnamh WestMED maidir le tacú le riachtanais na mballtíortha, den chuid is mó trí thacaíocht a thabhairt don Sásra Cúnaimh agus trí chreat taidhleoireachta bog a bunaíodh lena n-éascaítear idirphlé i measc a bhall maidir le dúshlán agus deiseanna comhroinnte. Is mór ag páirtithe leasmhara an próiseas rannpháirtíochta agus cuimsitheach. Léiríonn an tionscnamh go rathúil éagsúlacht na riachtanas agus na ndúshlán sa réigiún.

Mar fhóram don idirphlé polaitiúil agus don mhalartú polaitiúil, tá tionscnamh WestMED ag brath go mór ar rannpháirtíocht ghníomhach líonra de pháirtithe leasmhara áitiúla ó na tíortha rannpháirteacha. Comhdhlúthaigh na comhdhálacha agus na haiceatóin a d'eagraigh tionscnamh WestMED – den chuid is mó chun malartú smaointe tionscadail a éascú agus forbairt shonrach tionscadal a chur chun cinn i measc geallsealbhóirí réigiúnacha in earnálacha na mara – a seasamh mar uirlis chruthaithe agus éifeachtach chun teagmhálacha a chur chun cinn idir tíortha a bhfuil modhanna comhair teoranta acu nó a bhfuil teannas polaitiúil ag baint leo seachas sin.

Chuir obair na ngrúpaí teicniúla WestMED agus na mbraislí muirí go mór leis an idirphlé a neartú ar fud na dtíortha rannpháirteacha agus a bpáirtithe leasmhara muirí.

3.1.2. Comhar agus comhpháirtíochtaí

Agus faireachán á dhéanamh ar dheiseanna cistiúcháin ábhartha sa gheilleagar gorm, bhunaigh an Sásra Cúnaimh modhanna sonracha comhoibríthe le deontóirí institiúideacha, go háirithe Interreg. Tá forálacha sainráite i gcreat rialála 2021-2027 do Chistí Comhtháthaithe maidir le straitéisí imchuach farraige a leabú. Cruthaíodh treochlár chun idirchaidreamh a dhéanamh le gníomhaíochtaí idir Interreg Euro-MED (2021-27)

⁶ An Ghníomhaireacht Feidhmiúcháin Eorpach um an Aeráid, Bonneagar agus Comhshaol.

agus tionscnamh WestMED. Méadóidh sé an comhordú idir imreoirí sa Mheánmhuir agus cuideoidh sé le comhpháirtíochtaí a chruthú.

Chun tacú le comhpháirtíochtaí idir WestMED agus comhlachais réigiúnacha ábhartha, shínigh an Sásra Cúnaimh Meabhrán Tuisceana le ASCAME in 2021. Is é cuspóir an Mheabhráin Tuisceana creat láidir comhoibríthe a bhunú chun an geilleagar goirm a chur chun cinn, spás muirí níos sábháilte a áirithiú, agus rialachas muirí sa réigiún a fheabhsú. Tá tionscnaimh chomhpháirteacha i gcuid de na gníomhaíochtaí atá beartaithe agus cuirtear idirphlé agus comhar chun cinn leo. Neartóidh comhoibriú le ASCAME naisc an tionscnaimh leis an earnáil phríobháideach, as a leanfaidh níos mó gníomhaíochtaí meaitseála agus tacaíochta tionscadail. Ina theannta sin, éascaíonn an MT aistriú eolais idir gníomhaithe ábhartha príobháideacha agus poiblí.

Ag féachaint chun cinn, b'fhéidir gur mhaith leis an Sásra Cúnaimh féachaint ar chomhar a fheabhsú agus fiú tograí tionscadail ó chomhpháirtithe nua nó ó fhoinsí maoinithe a fheabhsú. D'fhéadfaí é sin a dhéanamh i gcomhthéacs Fís Eorpach, an Chomhpháirtíocht phoiblí-phoiblí maidir le Geilleagar Gorm Inbhuanaithe an Aontais⁷ agus leis an misean Eorpach: Ár nAigéan agus ár nUiscí a athbhunú, go háirithe maidir le Teach Solais na Meánmhara le léaslíne 2030, ag díriú ar thruailliú a chosc agus a dhíothú chomh maith le bithéagsúlacht mhuirí agus neodracht aeráide agus ciorclaíocht an gheilleagair ghoirm a chosaint agus a athchóiriú, rud a éascaíonn tiomantas na bpáirtithe leasmhara ábhartha do chuspóirí an Mhisin.

3.1.3. Tacaíocht tionscadail

Thacaigh tionscnamh WestMED le balltíortha tograí tionscadail a fhorbairt, ar éirigh le go leor acu maoiniú a fháil. Tá meas mór ag na tíortha air seo.

Go dtí seo, fuair 79 dtionscadal tacaíocht ghníomhach ó fhoireann lárnach an tionscnaimh agus ó mhoil náisiúnta. Is fiú thart ar EUR 92 mhilliún iad san iomlán⁸. Ina theannta sin, tá níos mó ná 160 tionscadal ailínithe leis an tionscnamh agus tá tuairim is 600 comhpháirtí ó na balltíortha páirteach ann.

Leagtar samplaí de thionscadail shuntasacha a fuair tacaíocht le 4 bliana anuas amach i **dTábla 1**. Ní liosta cuimsitheach é seo ar chor ar bith⁹.

Tábla 1: achoimre ar na príomhthionscadail a fhaigheann tacaíocht ón Sásra Cúnaimh

Ainm	Cuspóir	Foinse	Méid (EUR)
DESTIMED PLUS	Pleanáil chomhtháite ar thurasóireacht chósta a chur chun cinn	Tionscnamh Comhphobail maidir le réigiún teorann	3 076 000
DIGICIRC	Luasaire braisle Eorpach faoi stiúir le	Fís 2020	3 755 000

⁷https://ec.europa.eu/research-and-innovation/sites/default/files/bmr-2022/ec_rtd_bmr-2022-blue-economy-fiche.pdf

⁸Tuairisciú ón Sásra Cúnaimh.

⁹Liosta iomlán: <https://westmed-initiative.ec.europa.eu/publications/#Leaflets>

	haghaidh digitiú an gheilleagair chiorclaigh ar fud earnálacha atá ag teacht chun cinn		
PSAMIDES	Barrfheabhsú ar oibriú calafoirt agus bainistiú muiríne trí uirlisí nuálacha	Tionscnamh Comhphobail maidir le réigiúin teorann	2 859 000
LIFE4MEDECA	Laghdú ar astaíochtaí laistigh de limistéar MED ECA	Clár LIFE	1 637 000
AFRIMED	Athchóiriú Foraoise Algach sa Mheánmhuir	CEMI	1 858 000
WESTMOPOCO	Ullmhacht freagartha le haghaidh doirte ceimiceach	DG ECHO	868 000

Gradaim Tionscadal WestMED

Ba dheis iad Dámhachtainí Tionscadail WestMED (2021) chun aird a tharraingt ar thionscadail seachas iad siúd a fhaigheann tacaíocht ghníomhach ón Sásra Cúnaimh agus ó mhoil náisiúnta agus chun tacú leo. An aidhm a bhí leis tionscadail eisceachtúla a chuireann réitigh nuálacha agus in-mhacasamhlaithe ar fáil i réimsí éagsúla a aithint, a thaispeáint agus ómós a thabhairt dóibh, ina gcuimsítear fíis an tionscnaimh WestMED don Mheánmhuir Thiar. In 2021, chuir 54 thionscadal suimiúla agus luachmhara ón dá thaobh den Mheánmhuir isteach ar an gcomórtas.

Ba é tionscadal BLUESKILLS ‘Blue Jobs and Sustainable Economy in the Mediterranean throughout Enhancing Skills and Developing Capacities’ an buaiteoir, arna mhaoiniú ag Aireacht Ollscoile agus Taighde na hIodáile agus arna stiúradh ag Institiúid Náisiúnta Aigéaneolaíochta agus Geoifisice Feidhmí na hIodáile. Cuireann an tionscadal deiseanna chun cinn i ngairmeacha ‘gorma’ trí scileanna a fhorbairt, eolas a mhalartú, agus taighde a mheas ar mhaithe le Meánmhuir níos inbhuanaithe. Tá sé mar aidhm aige curaclaim nua a fhorbairt agus infhostaitheacht a mhéadú sna hearnálacha muirí agus mara. Liostaítear na n-iomaitheoirí eile i **dTábla 2**.

Tábla 2: Iomaíocht sa bhabhta ceannais i nDámhachtainí Tionscadail WestMED 2021

Ainm	Cuspóir	Foinse	Méid (EUR)
BLUESKILLS	<i>Deiseanna i ngairmréimeanna ‘gorma’ a chur chun cinn</i>	<i>Cistí Náisiúnta na hIodáile</i>	<i>N/B</i>
DÚSHLÁN GNÓLACHTA NUATHIONSCANTA AN AILGÉIR	Tacú le docharshaothrú na hAilgéire agus le gnólachtaí nuathionscanta um chosaint an chomhshaoil (ag díriú ar an óige)	Cistí Náisiúnta na hAilgéire	N/B
SICOMAR plus	Tionscadal comhair trasteorann maidir le sábháilteacht mhuirí	Clár muirí Interreg na Fraince-na hIodáile	6 688 000
BIOVecQ	Cuireann sí comhar déthaobhach idir lárionaid taighde na hIodáile agus na Túinéise maidir leis an mbiteicneolaíocht ghorm chun cinn	Interreg an Iodáil-an Túinéis	1 722 000
STARFISH 4.0	Réitigh nuálacha maidir le nuachóiriú agus le digitiú iascach ar mhionscála	CEMI	1 158 000

In iarracht cistí a threisiú agus a shruthlíniú [seoladh an chéad ghlaó ar CEMID ar thionscadail shuaitheanta](#) maidir leis an ngeilleagar gorm a dhíríonn ar an imchuach farraige in 2021. Chuimsigh sé glaó ar leith ar thíortha WestMED. Bhí an glaó dírithe ar théarnamh na turasóireachta cósta agus muirí. Bhí sé mar aidhm aige iomaíochas agus inbhuanaitheacht na hearnála turasóireachta cósta agus muirí a neartú mar chuid de gheilleagar gorm atá cliste agus athléimneach. Díríonn an t-ábhar freisin ar éiceathurasóireacht, digitiú na hearnála agus infheistíochtaí príobháideacha-poiblí a spreagadh. Bronnadh trí thionscadal ar fiú EUR 2 385 000 iad agus atá fós ar siúl.

Tábla 3: Tionscadail arna ndámhachtain trí CEMID ag lorg tionscadal suaitheanta i dtíortha WestMED

Ainm	Cuspóir	Ranníocaíocht an Aontais (EUR)
ECO-AGCRUISING FU TOUR	Scileanna bainistíochta, gorma agus digiteacha a threisiú in earnáil turasóireachta na Meánmhara Thiar agus díriú ar FBManna	792 177
EU WeMED_NaTOUR	Pacáistí turasóireachta trasnáisiúnta, éicea-chliste a fhorbairt, ag díriú ar shuímh mhuirí nádúrtha/cinn scríbe chósta	796 683
REBOOT MED	Éiceathurasóireacht a théarnamh agus a threisiú: comhpháirtíocht phríobháideach phoiblí a spreagadh lena gcomhshaineofar Pleananna Gníomhaíochta don Gheilleagar Gorm chun an earnáil turasóireachta a athshlánú	999 380

3.1.4. Comhroinnt eolais

Fóram rathúil agus inspioráideach do chomhroinnt eolais is ea tionscnamh WestMED. Bhí na Ballstáit in ann foghlaim óna chéile agus an cleachtas is fearr agus modhanna iontaofa a roinnt chun beartas a mhúnlú, as a n-eascraíonn geilleagar gorm níos inbhuanaithe. Sampla soiléir de seo is ea an straitéis maidir le geilleagar ghorm na hAilgéire.

In 2021, ba í an Ailgéir an chéad tír i ndeisceart na Meánmhara a raibh straitéis náisiúnta maidir leis an ngeilleagar gorm aici, agus í ag féachaint chun cinn ar na 10 mbliana amach romhainn. Aithníonn an straitéis seo na riachtanais, na téamaí, na gníomhaíochtaí agus na gníomhartha tosaíochta a theastaíonn chun geilleagar muirí comhtháite agus inbhuanaithe a thógáil atá tairbheach do gach duine. Cumhdaítear sa straitéis freisin gnéithe trasteorann den gheilleagar gorm.

Spreag tionscnamh WestMED straitéis gheilleagar gorm na hAilgéire, mar aon leis na smaointe agus na spriocanna a fiosraíodh ag na himeachtaí éagsúla il-leibhéil agus i measc comhpháirtithe réigiúnacha, airí agus coistí stiúrtha. Chuir an Sásra Cúnaimh tacaíocht shonrach ar fáil sa phróiseas seo freisin. Déanta na fírinne, bhí ról ríthábhachtach ag mol náisiúnta na hAilgéire agus ag Sásra Cúnaimh WestMED agus chabhraigh siad le húdarais náisiúnta an straitéis maidir le geilleagar gorm na hAilgéire a thabhairt chun críche agus a chur i láthair. Tacaíonn an tAontas leis an straitéis trí EUR 22 mhilliún a chur ar fáil d'fhorbairt an gheilleagair ghoirm san Ailgéir.

Tá an straitéis maidir le geilleagair gorm na hAilgéire comhtháite go hiomlán i bhfís fhoriomlán rialtas na hAilgéire agus cuireann sí le cuspóirí WestMED agus cuspóirí an Aontais don Réigiún Meánmhuirí.

I ndeireadh na dála, d'fhéadfadh sé tíortha eile a spreagadh chun straitéisí den chineál céanna a fhorbairt. Mar shampla, tá an Túinéis ag obair faoi láthair ar straitéis atá le glacadh in 2022.

3.1.5. *Meithleacha teicniúla agus comhghuaillíochtaí*

In 2020, chruthaigh WestMED grúpa teicniúil maidir le loingseoireacht ghlas. Tá an grúpa faoi stiúir mhoil náisiúnta na hIodáile agus Mharacó, agus tá sé comhdhéanta de shaineolaithe, speisialtóirí agus ionadaithe ó gach ceann de thíortha WestMED. Shainaithin an grúpa trí phríomhghníomhaíocht ar na hábhair seo a leanas: iompar inbhuanaithe muirí agus breoslaí malartacha:

- i) teicneolaíochtaí atá ag teacht chun cinn agus samhlacha nuálacha a mheasúnú;
- ii) líonra de chalafoirt mhuirí a chruthú mar phobail fuinnimh;
- iii) cabhrú chun borradh a chur faoi oiriúnú soithí tráchtála.

Bunaíodh AquaWest, grúpa teicniúil ar dhobharshaothrú inbhuanaithe, in 2021 chun tacú le cleachtais dhobharshaothraithe nuálacha agus inbhuanaithe a ghlacadh sa Mheánmhuir Thiar. Díríonn an grúpa ar riachtanais agus ar dheiseanna thíortha an Iarthair Theas, rud a chuireann ar a gcumas leas a bhaint as cleachtais nuálacha atá ann cheana sa réigiún. Tá an grúpa comhdhéanta de lucht déanta beartas ardleibhéil agus eagraíochtaí ón earnáil do Bharshaothraithe agus tá sé faoi stiúir mhol náisiúnta na hAilgéire. Is iad seo a leanas príomhchuspóirí an ghrúpa:

- i) comhroinnt faisnéise a chur chun cinn;
- ii) forbairt beartais a éascú;
- iii) comhar le geallsealbhóirí a spreagadh;
- iv) cistiú a shainaithint;
- v) ardán chomhroinnte faisnéise a chothabháil.

In 2021 bunaíodh líonra braislí muirí; síníodh é san Iodáil agus bhí braisle na Túinése i gceannas air. Is iad seo a leanas príomhchuspóirí an líonra:

- i) plé agus roinnt eolais agus cleachtas i measc braislí a spreagadh;
- ii) borradh a chur faoi fhorbairt bhraislí muirí na Meánmhara theas trí chomhar níos dlúithe idir an deisceart agus an deisceart;
- iii) Tógáil cumais thuaidh-theas chun cabhrú le scileanna bainistíochta braisle a uasghrádú idir an Mheánmhuir thuaidh agus an Mheánmhuir theas;
- iv) infheistíocht a mhealladh – go háirithe infheistíochtaí próbháideacha do FBManna nuálacha.

3.1.6. *Comhar níos leithne sa Mheánmhuir*

Ní hamháin gur spreag agus gur mhéadaigh tionscnamh WestMED an comhar agus an plé i measc a chuid ball, ach bhí comhar níos leithne mar thoradh air ar fud na limistéar eile den Mheánmhuir. Is é atá i gceist leis seo ná comhoibriú tionscadail idir tíortha cósta agus tíortha nach tíortha den Aontas iad, ar tíortha nach baill de WestMED iad.

Tábla 4: Samplaí de thionscadail a fhaigheann tacaíocht ón Sásra Cúnaimh WestMED a bhfuil baint ag tíortha nach cuid den Iarthar iad leo

Ainm	Earnáil	Cuspóir	Tíortha	Foinse	Buiséad (EUR)
BLUEfasma	Geilleagar ciorclach	Prionsabail an gheilleagair chiorclaigh a chomhtháthú san iascaireacht/dobharshaothrú agus sa turasóireacht chósta/mhuirí chun tairbhe a bhaint as limistéir oileánacha, oileáin agus chósta sa Mheánmhuir	MT GR CY HR MTN	Tionscnamh Comhphobail maidir le réigiúin teorann	2 812 000
Psamides	Calafóirt	Oibriú calafóirt agus bainistíocht muiríne a bharrfheabhsú trí huirlisí nuálacha	FR ES GR MTN HR	Tionscnamh Comhphobail maidir le réigiúin teorann	2 859 000
ODYSSEA	T&N	Feidhmiú ardáin costéifeachtacha a chomhtháthaíonn líonraí le haghaidh córas breathnóireachta/réamhaisnéise ar fud na Meánmhara	MA DZ IT FR TN ES EG PT IL UK DE NL TR GR	H2020	8 399 000

Chun iarracht a dhéanamh tíortha eile na Meánmhara a bheith rannpháirteach tuilleadh, in 2022 den chéad uair, tá glaonna suaitheanta CEMID nach raibh ar fáil de ghnáth ach do thíortha WestMED ar oscailt do gach tír den Aontas don Réigiún Meánmhuirí, rud a leanann an sampla arna leagan síos ag WestMED féin, ag ionchorprú náisiúin eile na Meánmhara i dtéarmaí tionscadal.

I dtionscnamh BlueMed do Mheánmhuir atá sláintiúil agus saor ó phlaisteach, cuimsíodh tíortha an Aontais agus tíortha nach tíortha den Aontas iad, lena n-áirítear tíortha WestMED. Bhí sé mar aidhm aige fíis chomhroinnte do Mheánmhuir níos sláintiúla agus níos seasmhaí a chur chun cinn, agus folláine shóisialta agus rathúnas na nglúnta atá le teacht á gcur chun cinn. D'fhorbair sé Clár Oibre Straitéiseach um Thaighde agus Nuálaíocht a bhaineann go sonrach leis an Meánmhuir, inar liostaíodh príomhdhúshláin sa Mheánmhuir, bearnaí eolais, gníomhaíochtaí lena féidir fás gorm a chothú agus bearta chun scileanna a fheabhsú in earnálacha éagsúla.

In 2022, d'fhoilsigh an Coimisiún doiciméad treorach nua maidir le sineirgí idir cláir Fís Eorpach agus cláir Chiste Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa.

Tá an fhéidearthacht ann anois do mhaoiniú carnach, i.e. is féidir le hoibríocht/tionscadal tacaíocht a fháil ó níos mó ná ciste, clár nó ionstraim amháin don mhír nó don chaiteachas costas céanna a cheadaíonn suas le 100 % den mhaoiniú.

Ag féachaint chun cinn, comhoibreoidh Tionscnamh WestMED leis an ngníomh comhordaithe agus tacaíochta, BlueMissionMed, a seoladh le déanaí agus a maoiníodh faoin Misean 'Restore our Ocean and waters by 2030'.

3.2. Réimsí inar féidir feabhsú a mheas

Cé go bhfuil an breisluach atá léirithe ag tionscnamh WestMED soiléir, is féidir feabhas a chur ar na réimsí seo a leanas.

3.2.1. *Feasacht a ardú agus infheictheacht a fheabhsú*

Tá an straitéis chumarsáide reatha beagán as dáta. Tá gá le húsáid níos fearr a bhaint as an lógó chun críocha infheictheachta, chun saothar, dul chun cinn agus rath an tionscnaimh a thaispeáint níos fearr.

Réiteach: Feabhas a chur ar an straitéis chumarsáide agus úsáid níos fearr a bhaint as lógó WestMED mar bhranda.

Chabhródh straitéis chumarsáide shaincheaptha chun tionscnamh WestMED a dhéanamh níos infheicthe. Bheadh gníomhaíochtaí agus dul chun cinn níos soiléire agus níos inrochtana don phobal. D'fhéadfaí an straitéis chumarsáide seo a fhorbairt trí chomhoibriú le toscaireachtaí an Aontais i dtíortha nach tíortha den Aontas iad atá lonnaithe sa Mheánmhuir. Mhéadóidh sé sin infheictheacht agus mheallfadh sé infheistíocht nua, agus chruthódh sé éifeacht níos mó gearála i dtionscadail agus i ndeontais chun iad seo a fhorbairt.

Chabhródh brandáil níos éifeachtaí le: formhuiniú na dtíortha rannpháirteacha a léiriú; tarraingt na dtionscadail brandáilte a mhéadú; aimsigh comhpháirtithe tionscadail; cabhrú leis na tionscadail brandáilte chun tacaíocht ó rialtais agus ó pháirtithe leasmhara ar fud an réigiúin a liostú; agus rochtain ar dheiseanna maoinithe a éascú. Ba cheart go bhféachfadh tionscnamh WestMED le haithris a dhéanamh ar an obair a rinne feachtas rathúil brandála an Aontais don Réigiún Meánmhuirí.

Ba cheart go gcuideodh an Sásra Cúnaimh nua le straitéis chumarsáide níos fearr a tháirgeadh. De réir a théarmaí tagartha, ní mór don chuibhreannas atá freagrach as an Sásra Cúnaimh straitéis chumarsáide agus plean gníomhaíochta a chur i láthair chun é seo a chur i bhfeidhm, a ndéanfar athbhreithniú air gach 6 mhí.

Is féidir leis an Sásra Cúnaimh nua tacú le húsáid an lógó mar bhranda a thabhairt isteach freisin. Beidh sé seo ríthábhachtach chun brandáil chaighdeánach a shainiú do thionscadail agus do chomhthionscnaimh a fhaigheann tacaíocht ó WestMED a léireoidh formhuiniú WestMED agus iarratas á dhéanamh ar mhaoiniú. Trí threoirínthe soiléire a bheith ann maidir le húsáid agus infheidhmeacht an lógó, áiritheofar go n-úsáidfidh gach balltír an lógó go comhsheasmhach. Is féidir leis an gCoimisiún an próiseas a éascú trí eolas ar threoirínthe caighdeánaithe a roinnt.

3.2.2. *Méadrachtaí agus táscairí feidhmíochta a bheachtú*

Feabhsóidh meadarachtaí agus táscairí feidhmíochta reatha cruinneas agus rathúlacht agus méid na ngníomhaíochtaí a dhéantar faoi thionscnamh WestMED á dtomhas.

Seachas forbairt beartais agus rannchuidiú WestMED, níl gníomhaíochtaí aonair a chomhfhreagraíonn do 10 dtosaíocht an tionscnaimh nasctha leis na spriocanna sonracha atá leagtha amach sa chreat gníomhaíochta reatha.

Tá go leor de na spriocanna atá liostaithe rófhairsing le cur i leith gníomhaíochtaí an tionscnaimh amháin. Is spriocanna cainníochtúla iad den chuid is mó, ach ní féidir mórán dá bhfuil bainte amach ag an tionscnamh go dtí seo a thomhas go héasca.

Réiteach: méadrachtaí feidhmíochta malartacha a athchóiriú agus a ghlacadh chun faireachán a dhéanamh ar chur chun feidhme.

Ba cheart táscairí cáilíochtúla agus cainníochtúla araon a bheith sa chreat athbheithnithe. Ba cheart iad seo a bheith ábhartha, cuimsitheach agus éasca le monatóireacht agus tuairisciú a dhéanamh orthu. Trí ghnéithe ábhartha a chomhtháthú laistigh de na táscairí sonracha, áiríteofar gur féidir athruithe ar thosaíochtaí a rianú go héasca ar fud na leibhéal rialachais agus cur chun feidhme. Áiríteofar leis freisin go ndéanfar aon tosaíochtaí nua a chomhtháthú go héasca i bpróisis tuairiscithe agus faireacháin.

Sonraítear sna téarmaí tagartha don Sásra Cúnaimh nua gur cheart dó critéir agus táscairí a dhréachtú chun faireachán agus tomhas a dhéanamh ar ghníomhaíochtaí na straitéisí éagsúla imchuach farraige agus ar aon torthaí gaolmhara. Fágfaidh sé sin go mbeidh sé níos éasca aghaidh a thabhairt ar an tsaincheist le haghaidh thionscnaimh WestMED agus a chreat gníomhaíochta agus a threochlár gníomhaíochta.

3.2.3. *Tosaíochtaí a athdheimhniú agus a chuíchóiriú*

Feidhmíonn tionscnamh WestMED laistigh de chreat leathan de bheartais, comhaontuithe agus straitéisí idirnáisiúnta, Meánmhara agus an Aontais a bhaineann leis an ngeilleagar gorm inbhuanaithe.

Tá 3 sprioc uileghabhálacha agus 10 dtosaíocht an tionscnaimh ag teacht, a bheag nó a mhór, le beartais réigiúnacha agus Meánmhara. Mar shampla, tógann tionscnamh WestMED ar Dhearbhú Aireachta an Aontais don Réigiún Meánmhuirí 2015 maidir leis an ngeilleagar gorm. Mar sin féin, socraíodh tosaíochtaí WestMED roimh an dara Dearbhú Aireachta is déanaí den Aontas don Réigiún Meánmhuirí maidir leis an ngeilleagar gorm inbhuanaithe (2021).

Ó glacadh le Dearbhú na hAilgéire in 2018, is ar na 6 thosaíocht a leagtar amach sa treochlár gníomhaíochta, seachas ar na 10 gcinn sa chreat gníomhaíochta, is mó atá tionscadail agus tograí a dtacaíonn an tionscnamh leo dírithe. Ní dhéantar cur síos sa phlean ar bhealach ar leith chun na tosaíochtaí atá fágtha a chur chun feidhme¹⁰. Mar sin féin, tá roinnt dul chun cinn déanta trí na tionscadail¹¹ agus an haiceatón is déanaí, a tionóladh i Meitheamh 2022. Léirigh an haiceatón seo spéis athnuaite i bpleanáil spásúil mhuirí agus i dturasóireacht chósta. Tá Sásra Cúnaimh WestMED ag tacú le himeachtaí líonraithe ar Phleanáil Spásúil Mhuirí (lena n-áirítear tíortha na Meánmhara Thoir) agus leanfaidh sé ar aghaidh é seo a dhéanamh, go háirithe trí ghrúpa nua saineolaithe ar MSP a bunaíodh trí thionscadal MSP-Med.

Réiteach: Tosaíochtaí a athdheimhniú agus a chuíchóiriú, bunaithe ar thosaíochtaí réigiúnacha agus idirnáisiúnta.

Bheadh sé úsáideach tosaíochtaí an tionscnaimh a athmhúnlú agus a ailíniú leis na tionscnaimh bheartais nua réigiúnacha agus idirnáisiúnta. D'fhéadfaí sin a dhéanamh trí thógáil ar an dara Dearbhú Aireachta den Aontas don Réigiún Meánmhuirí maidir leis an ngeilleagar gorm inbhuanaithe. Thacaigh 42 bhall an Aontais don Réigiún Meánmhuirí leis sin agus cuireann siad béim ar an ngá atá ann dul i ngleic leis na dúshláin chomhshaoil agus aeráide atá roimh an réigiún ar fad.

¹⁰i.e., feidhmiúlachtaí an gharda cósta maidir le comhair, taighde agus nuálaíochta straitéiseacha, pleanála spásúla agus bainistithe cósta, agus roinnt eolais agus sineirgí muirí/mara

¹¹Mar shampla, [Tionscadal FIUFFRA lena](#) gcuirtear comhar chun cinn sa troid i gcoinne iascaireacht IUU

Is féidir na hábhair seo a phlé ag an gcéad chruinniú eile de Chomhairle na nAirí WestMED, a bheidh ar siúl in 2023.

4. MOLTAÍ

Mar is léir sa doiciméad seo, go dtí seo d'éirigh le tionscnamh WestMED agus is léir go bhfuil a phríomhspríocanna curtha chun cinn aige faoina thrí phríomhthosaíocht. I measc na samplaí nithiúla de dhul chun cinn tá cruthú grúpaí teicniúla, tacaíocht do mheaitseáil tionscadail agus d'fhorbairt tionscadail, agus comhpháirtíochtaí éagsúla a chruthú. Ar bhonn níos leithne, is léir go raibh comhar agus idirphlé feabhsaithe sa réigiún i measc a bhalltíortha, agus níos faide i gcéin freisin, mar thoradh ar thionscnamh WestMED trí thíortha eile na Meánmhara – idir bhail an Aontais agus dhaoine ó thíortha lasmuigh den Aontas – a chur san áireamh i raon leathan tionscadal.

Moladh 1: Ar an iomlán, molann an Coimisiún go bhfanfadh an tionscnamh WestMED agus an creat gníomhaíochta a ghabhann leis mar atá siad. Cruthaíonn na sochair a thuiriscítear thuas a n-oiriúnacht. Dá bhrí sin, níl aon ghá le hathruithe mar is féidir feabhsuithe féideartha a dhéanamh gan an comhaontú reatha a leasú.

Moladh 2: Molann an Coimisiún gur cheart don Sásra Cúnaimh aghaidh a thabhairt ar shaincheistanna amhail infheictheacht a mhéadú; úsáid níos fearr a bhaint as brandáil tionscadail (e.g. lógó); méadrachtaí feabhsaithe agus níos oiriúnaí chun meastóireacht a dhéanamh ar chur chun feidhme an tionscnaimh. Mar a iarradh sna téarmaí tagartha, ba cheart don Sásra Cúnaimh nua straitéis chumarsáide nua a thíolacadh, ag obair dó le Toscaireachtaí an Aontais i dtíortha na Meánmhara, agus tacar nua táscairí chun dul chun cinn a thomhas.

Moladh 3: Ba cheart na tosaíochtaí i ndáil le beartais réigiúnacha agus idirnáisiúnta a athbhreithniú agus a chuíchóiriú, agus an dara Dearbhú Aireachta den Aontas don Réigiún Meánmhuirí maidir leis an ngeilleagar gorm inbhuanaithe á chur san áireamh. Is féidir leis na Ballstáit é sin a phlé sa chéad chruinniú Aireachta eile, atá beartaithe don bhliain 2023.

4.1. Ag féachaint ar aghaidh

Tar éis an tuarascáil a chur faoi bhráid na Comhairle agus Parlaimint na hEorpa, cuirfean an tuarascáil seo i láthair freisin ag cruinniú aireachta an WestMED in 2023, i Málta. Le linn an chruinnithe sin, féadfaidh na tíortha a roghnú na tosaíochtaí a áirítear i gcreat reatha gníomhaíochta 2017 a athdheimhniú nó a nuashonrú. Is féidir leo freisin na nithe sin a leagadh béim orthu i nDearbhú na hAilgéire 2018 agus sa treoclár gníomhaíochta a nuashonrú.

Molann an Coimisiún go ndéanfaí staidéar athbhreithnithe eile ar an tionscnamh faoi 2027. Ba cheart go gcuirfeadh an chéad tuarascáil eile ón gCoimisiún chuig an gComhairle agus chuig Parlaimint na hEorpa san áireamh freisin an tuairisciú ó thíortha WestMED.

Déanfaidh an Coimisiún an tuarascáil sin a phoibliú agus a chomhroinnt idir na hinstiúidí iomchuí agus na páirtithe leasmhara.